

Den økonomiske nedtur: Hvad kan Danmark lære af krisen?

Indlæg ved eksperthøring i
Folketingets Politisk-Økonomiske Udvalg d. 26/11 2009
af Peter Birch Sørensen

Professor ved Københavns Universitet og
Formand for De Økonomiske Råds formandskab

Udsigterne for international og dansk økonomi

Historiske erfaringer med kriseefterspil

- **Første erfaring:** Langsomt og svagt opsving efter recessioner, der udløses af finans- og boligkriser
  - Skoleeksempel: Opsvinget efter 1930'ernes Store Depression
- **Anden erfaring:** Kraftigt og hurtigt opsving efter dybe og bratte recessioner
  - Eksempel: Opsvinget efter 1982

Denne gang: Usandsynligt med længerevarende kraftigt opsving, fordi finans- og boligkrisen var af voldsom styrke

Grunde til at forvente et ”forkølet” internationalt opsving

- Udsigt til fortsat boligprisfald i en række lande
- Fortsat stigende ledighed: Mange virksomheder har endnu ikke tilpasset arbejdsstyrken
- Fortsat konsolideringsbehov i banker og husholdninger
- Stort behov for opstramning af finanspolitikken i mange lande samt behov for normalisering af pengepolitikken (rentestigninger)

Forventninger til BNP-væksten i udlandet og Danmark (procent)

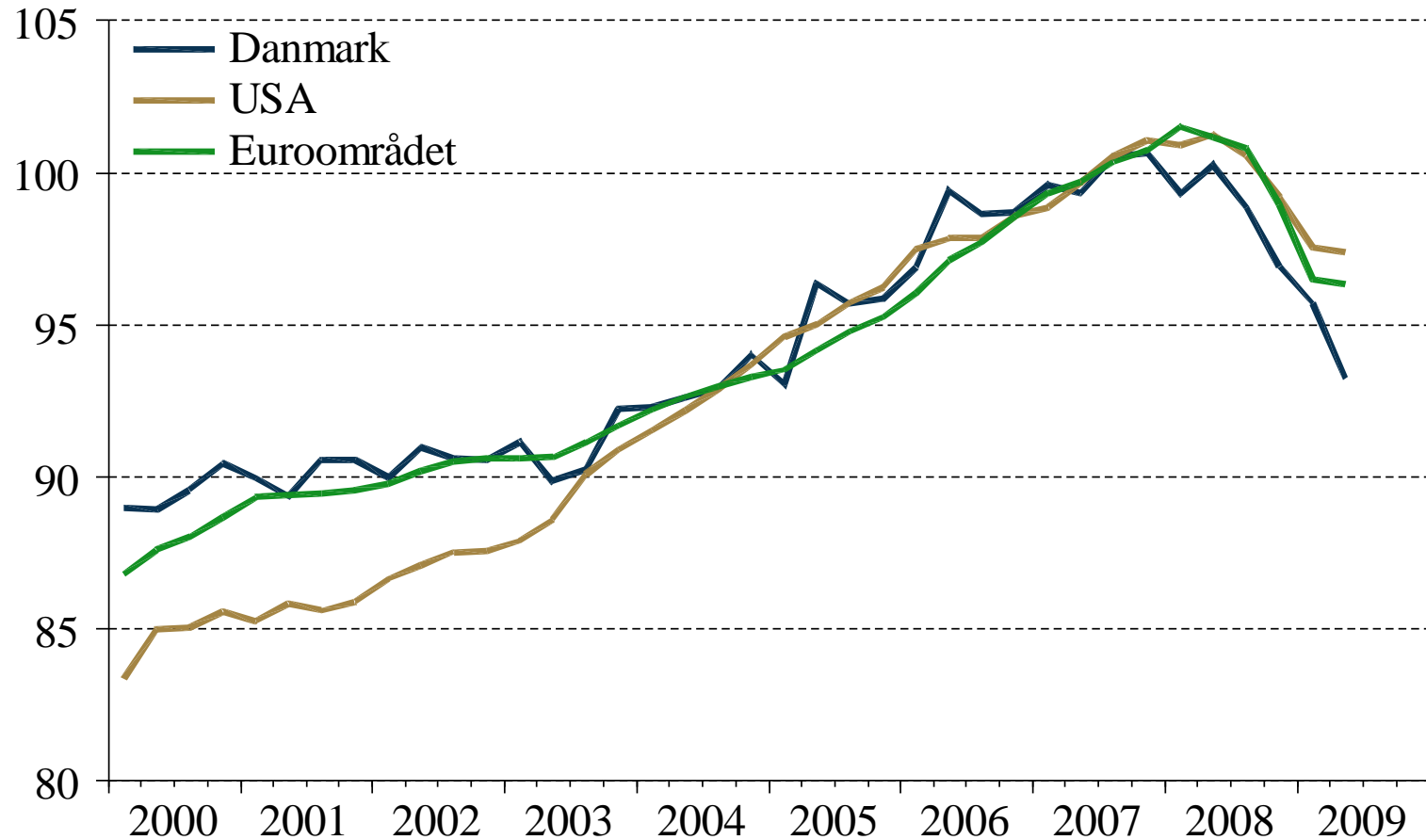
Seneste prognose fra	2009		2010		2011	
	Euroland	Danmark	Euroland	Danmark	Euroland	Danmark
OECD (nov. 09)	-4,0	-4,5	0,9	1,3	1,7	1,8
DØR (okt. 09)	-4,1	-4,8	1,1	1,1	2,0	1,4

NB: AKU-ledigheden i Danmark forventes at nå op over 200.000 personer, før den vender

Danmark ramt tidligere og hårdere..

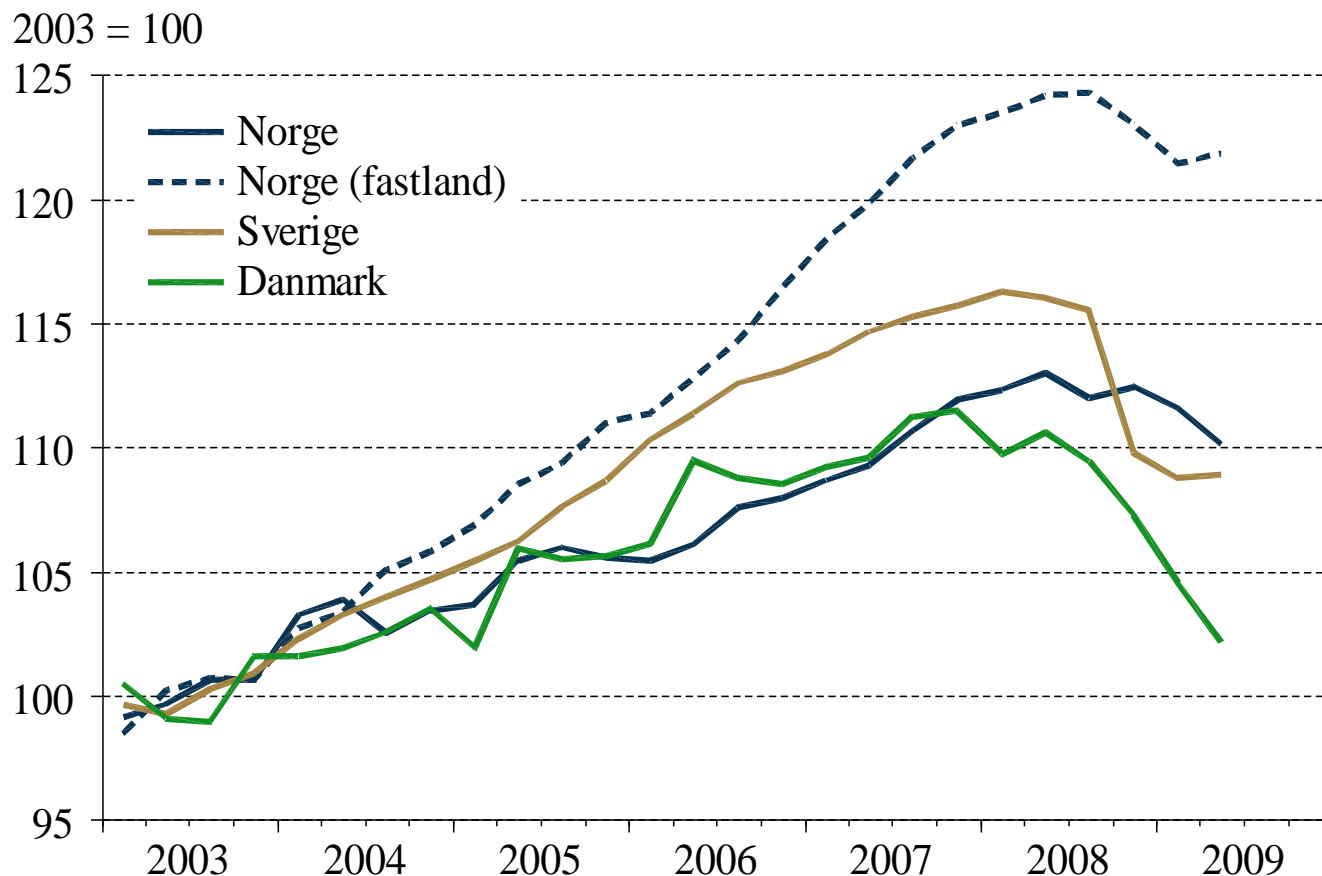
BNP i Danmark, USA og euroområdet

2007 = 100

Danmark ramt tidligere og hårdere..

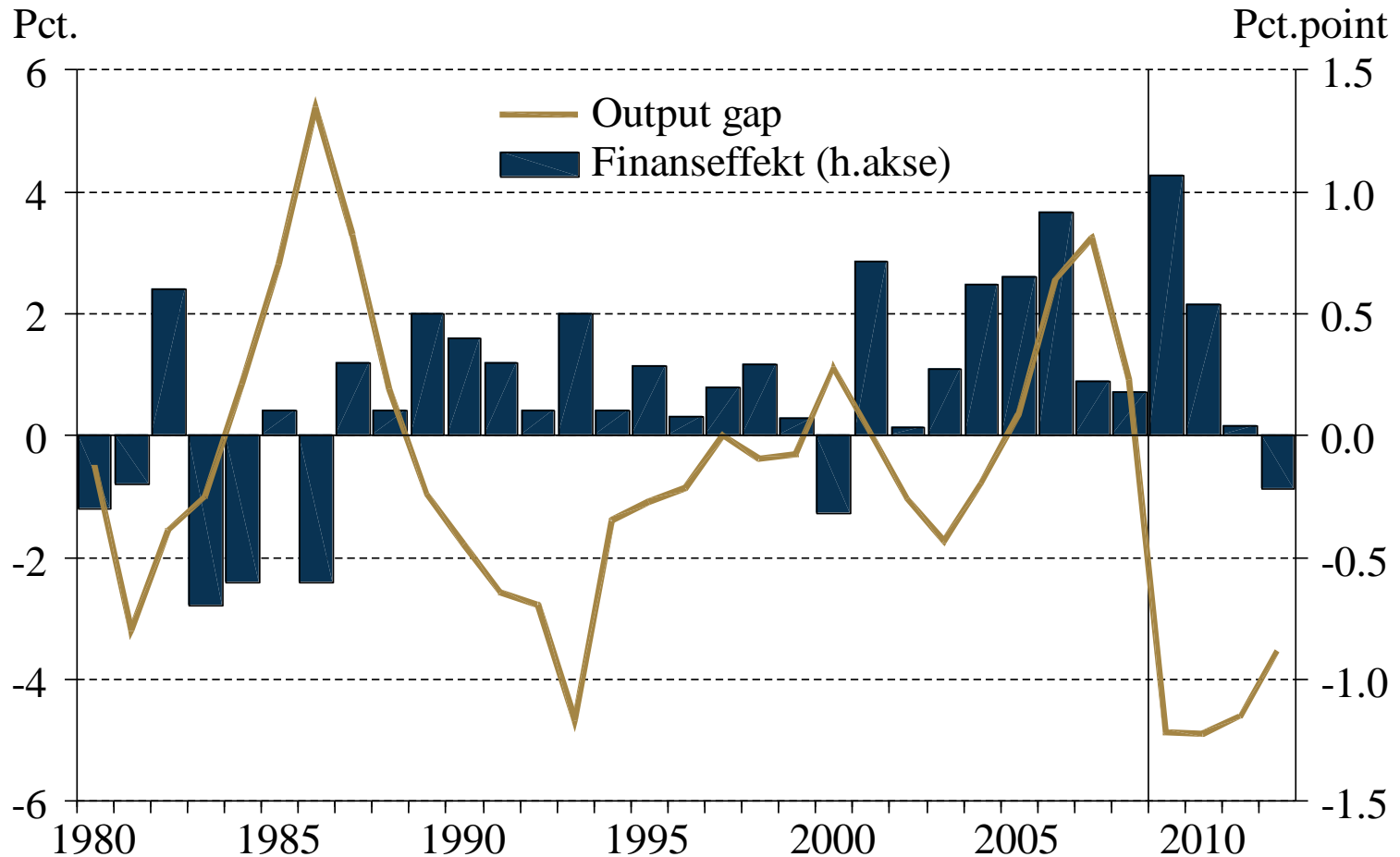
BNP i Skandinavien

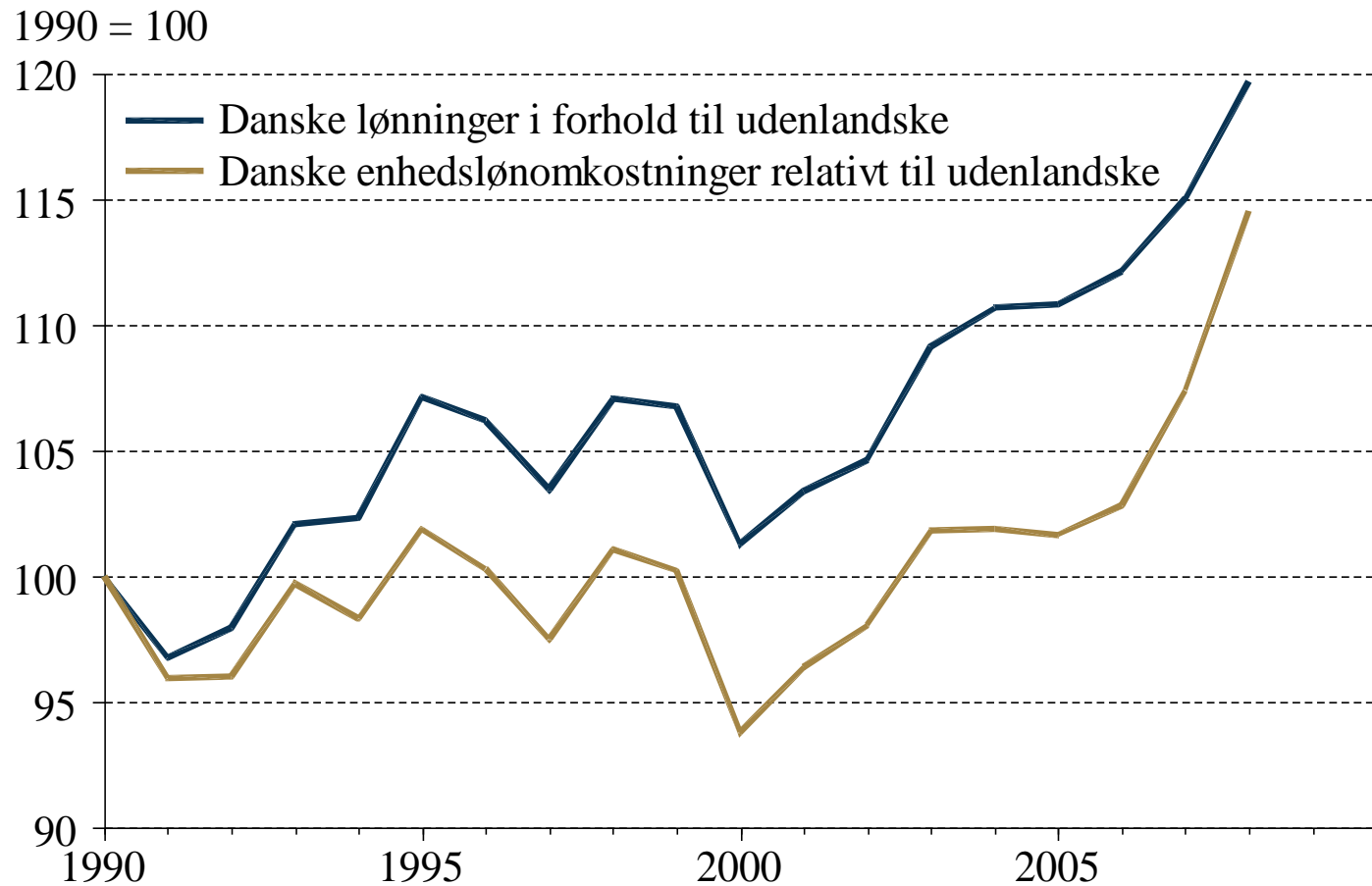
Hvorfor er Danmark hårdere
ramt af krisen end de fleste
andre lande?

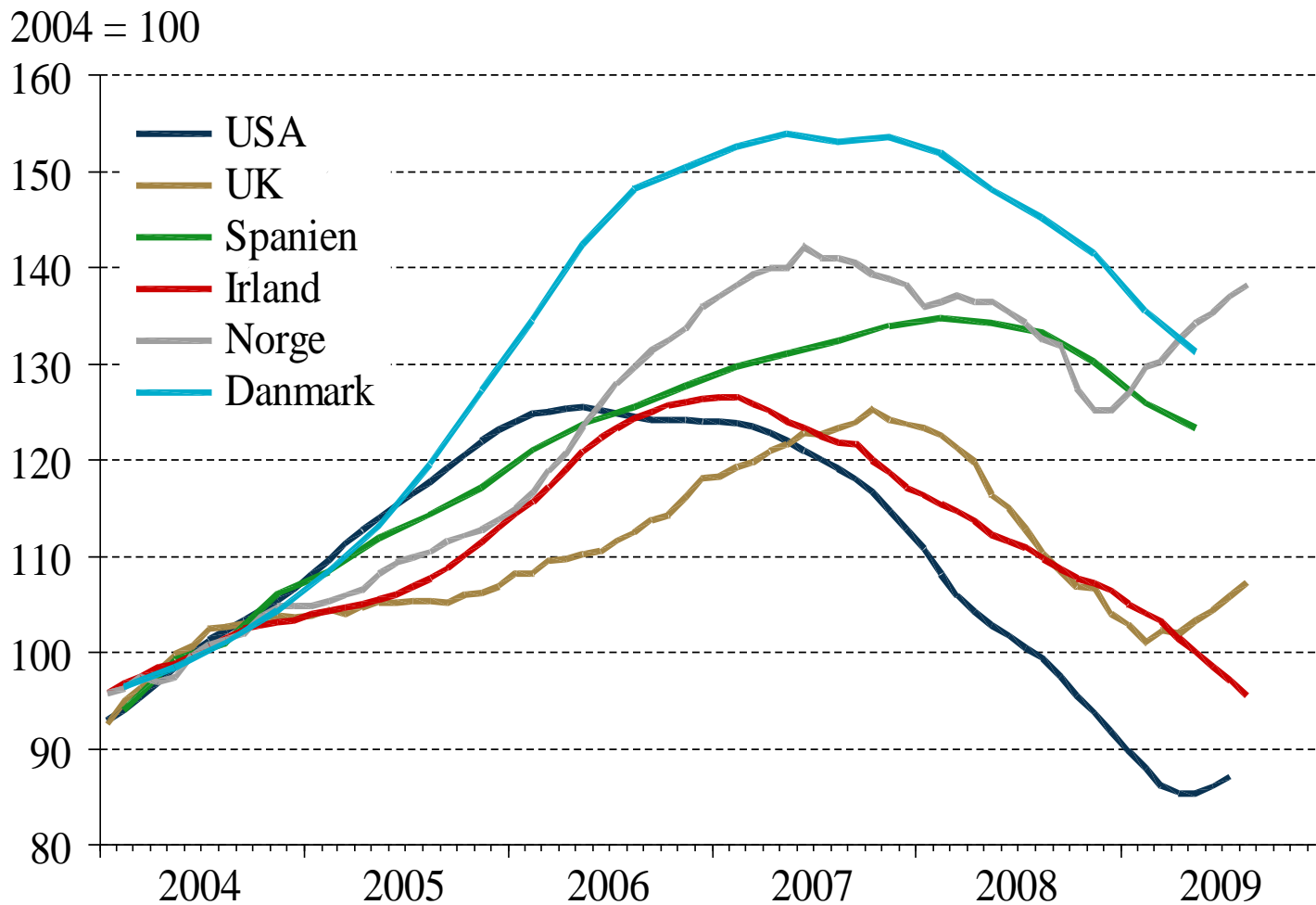
Lempelig finanspolitik bidrog til overophedningen under opsvinget

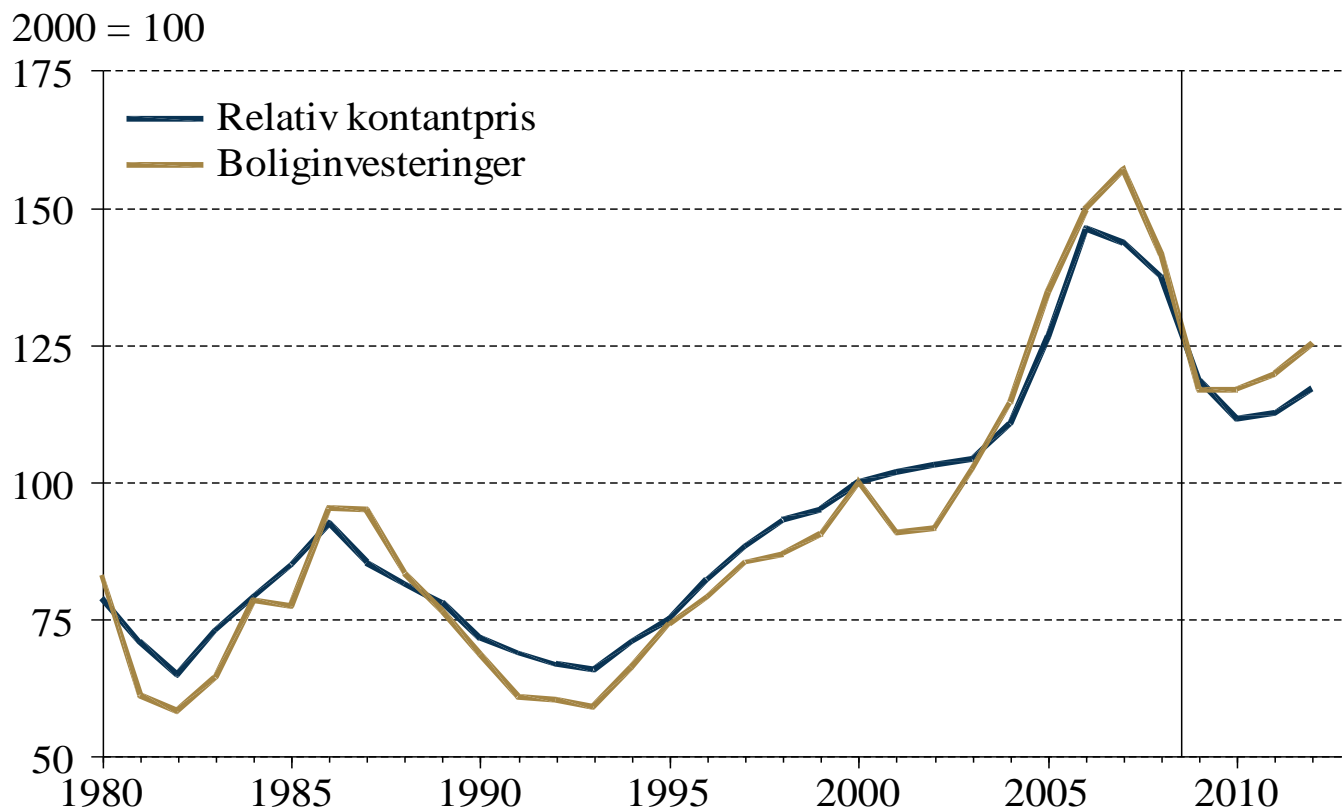
Den lempelige politik undergravede lønkonkurrenceevnen..

...og medvirkede til at gøre den danske boligboble ekstrem..

Boligboblen medførte et enormt byggeboom og en deraf følgende ”pukkel” af boliger, der nu skal sælges

Note: Kurverne til højre for den lodrette streg angiver prognosen i vismandsrapporten om Dansk Økonomi, Efterår 2009.

Årsager til boligprisboblen

Internationale faktorer:

- Lav rente og kraftig vækst i kreditgivning

Indenlandske faktorer:

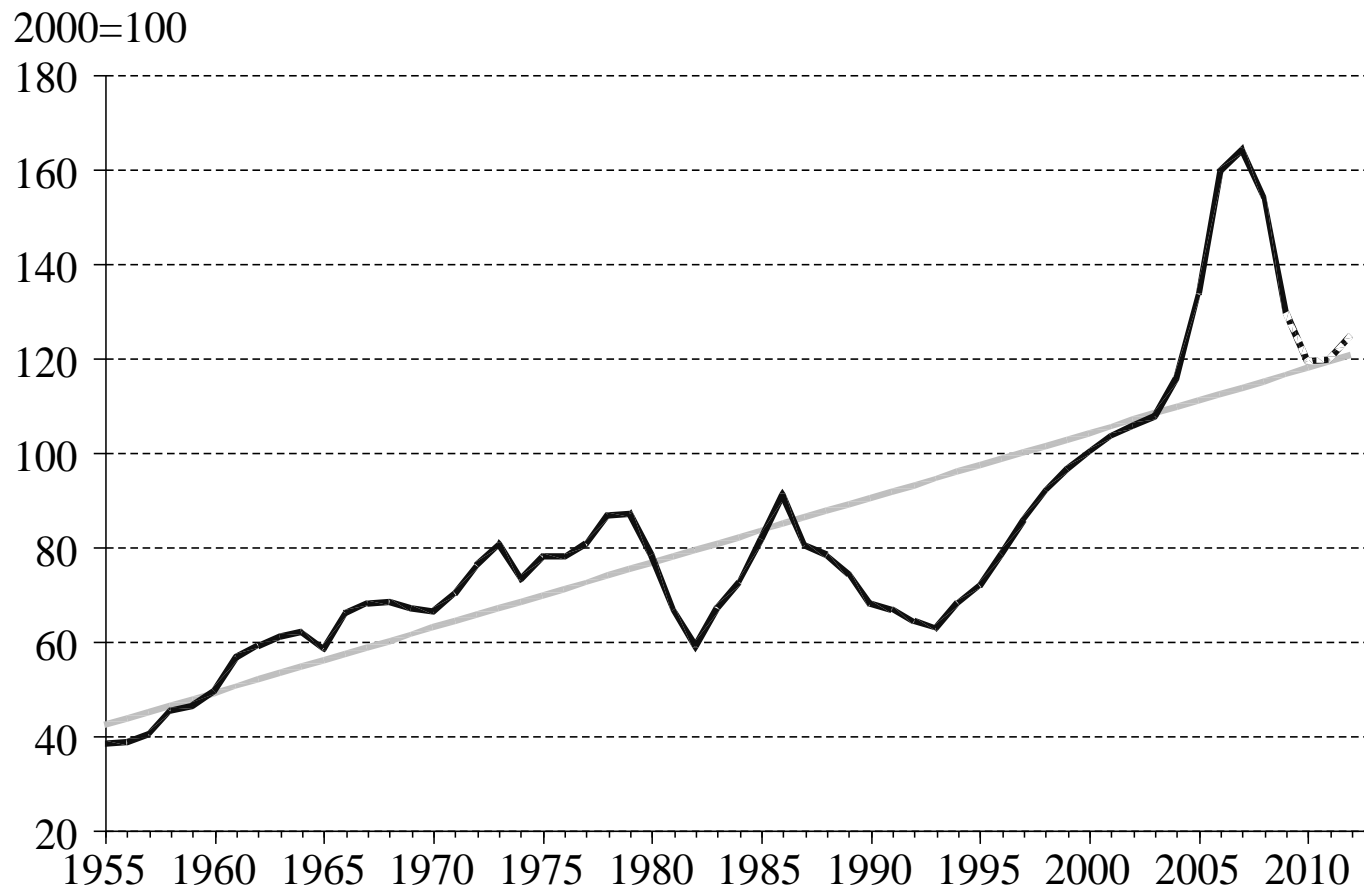
- Alt for ekspansiv finanspolitik
- Skattestop (en stor del af boligprisstigningerne ville under det gamle system være blevet beskattet med 3%)
- Afdragsfri lån (spillede en begrænset rolle)

Hvad kan Danmark lære af krisen?

- Tilbage til en ansvarlig konjunkturmodløbende finanspolitik: Ikke nok at lempe i lavkonjunkturer; der skal også strammes aktivt i højkonjunkturer (men dette vanskeliggøres af skattestoppet)
- Genindfør koblingen mellem ejendomsværdiskatten og den aktuelle ejendomsværdi for at mindske udsvingene på boligmarkedet (men justér skattesatsen så boligbeskatningen ikke skærpes på kort sigt)
- Fremlæg en ny mellemfristet plan for dansk økonomi med realistiske udgiftsmål og indbyggede reformplaner
- Den nuværende politik hænger ikke sammen: Skattestop, uændret udgiftspolitik og fortsat afvisning af strukturreformer er en ligning, der ikke går op

Supplerende materiale

Udviklingen i den reale boligpris

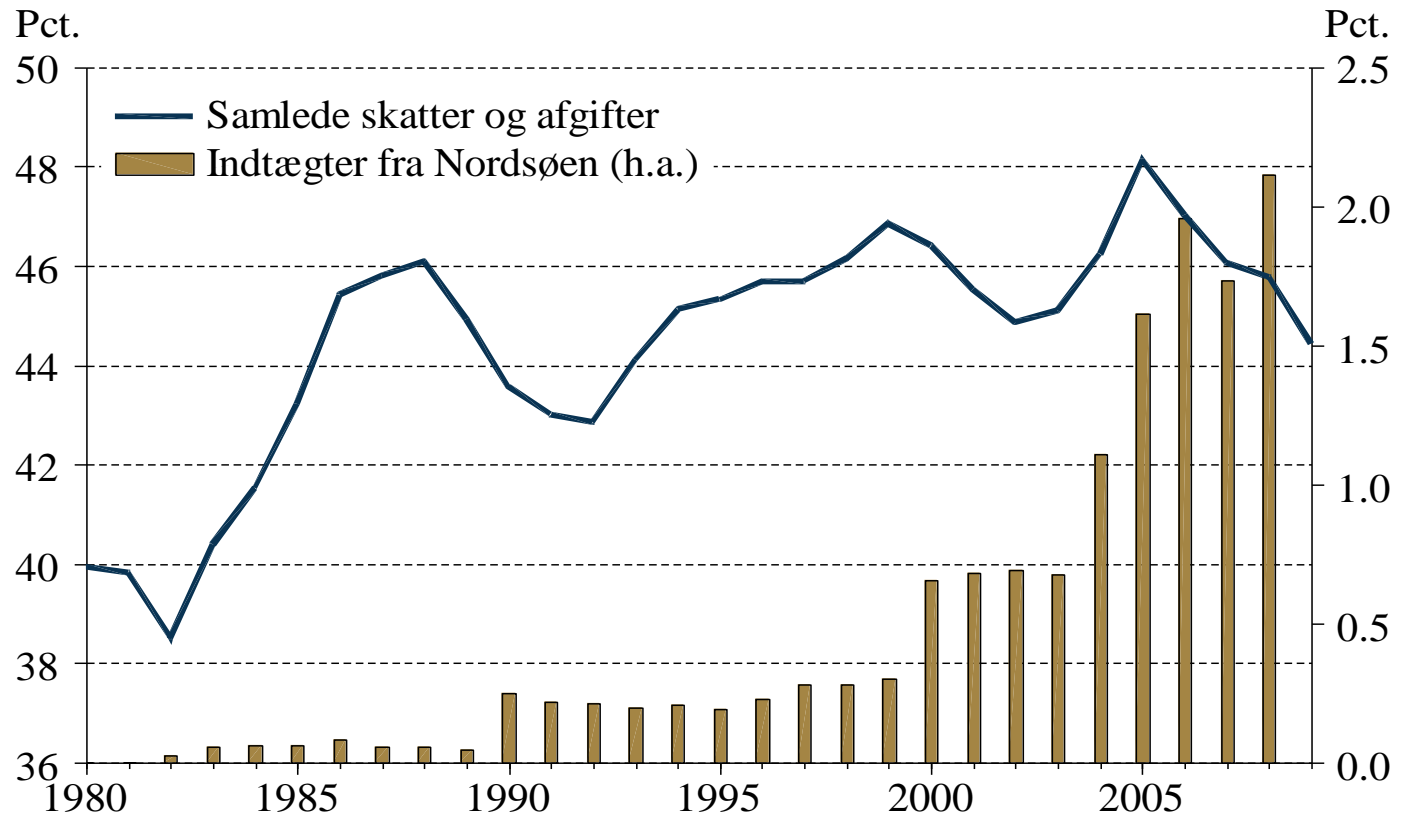

Den sorte kurve angiver kontantprisen på huse divideret med det generelle forbrugerprisindeks, mens den grå kurve angiver den trendmæssige udvikling. Tallene for 2009-12 (den stiplede del af den sorte kurve) er taget fra prognosen i den seneste vismandsrapport.

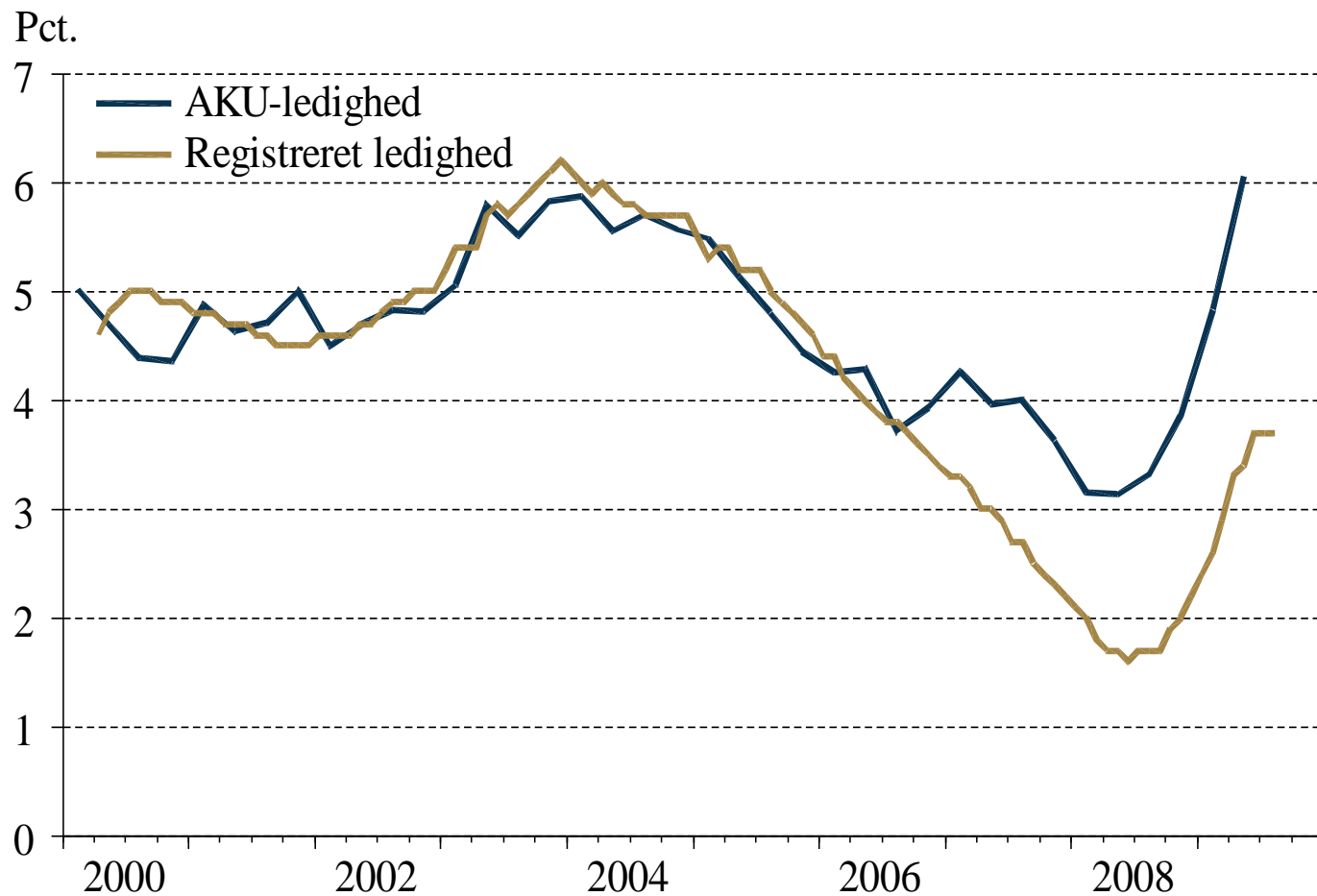

”Hollandsk syge”: Nordsøindtægterne fristede til en for lempelig finanspolitik..

Skatter og afgifter i forhold til BNP

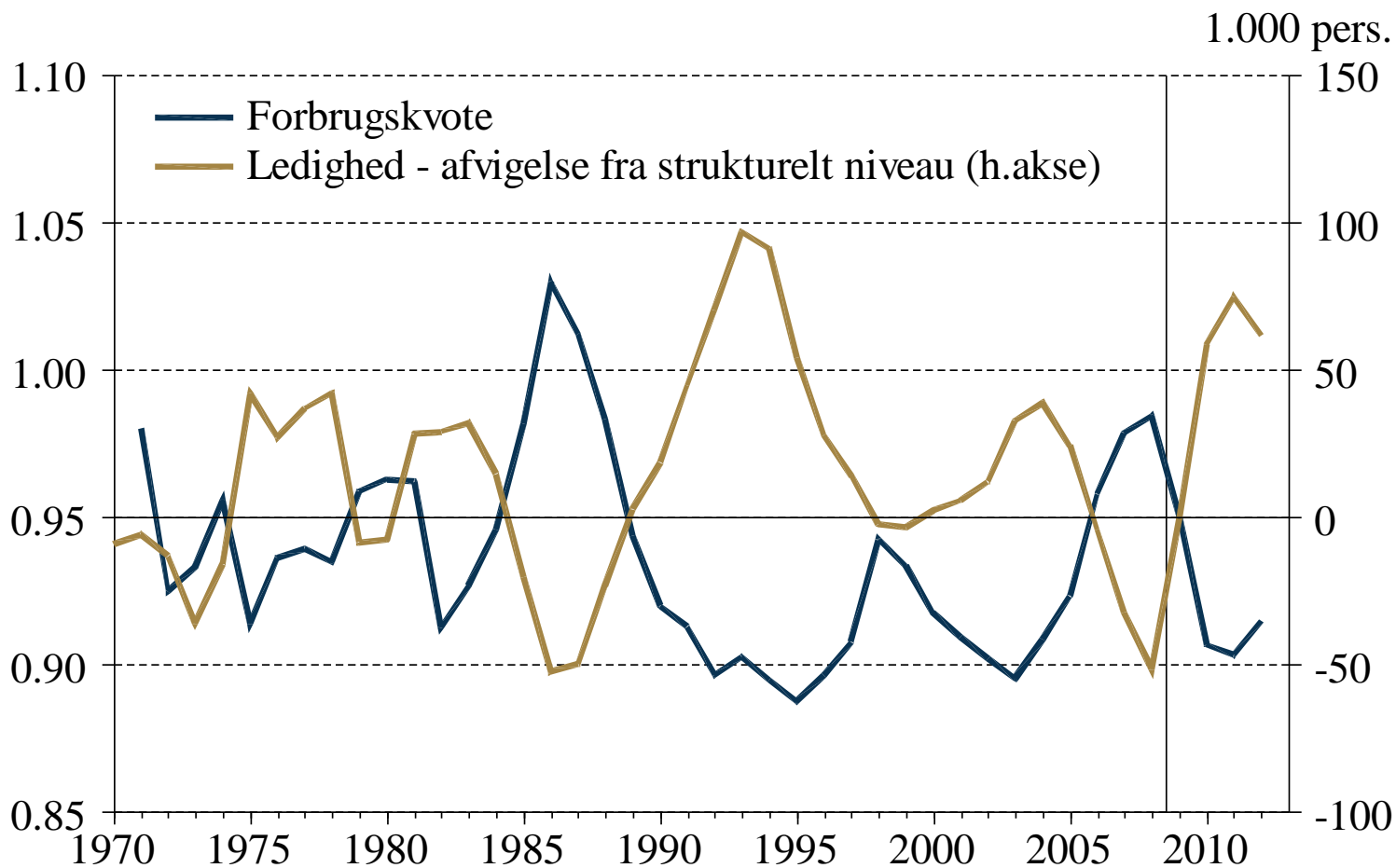

AKU-ledighed og registreret ledighed

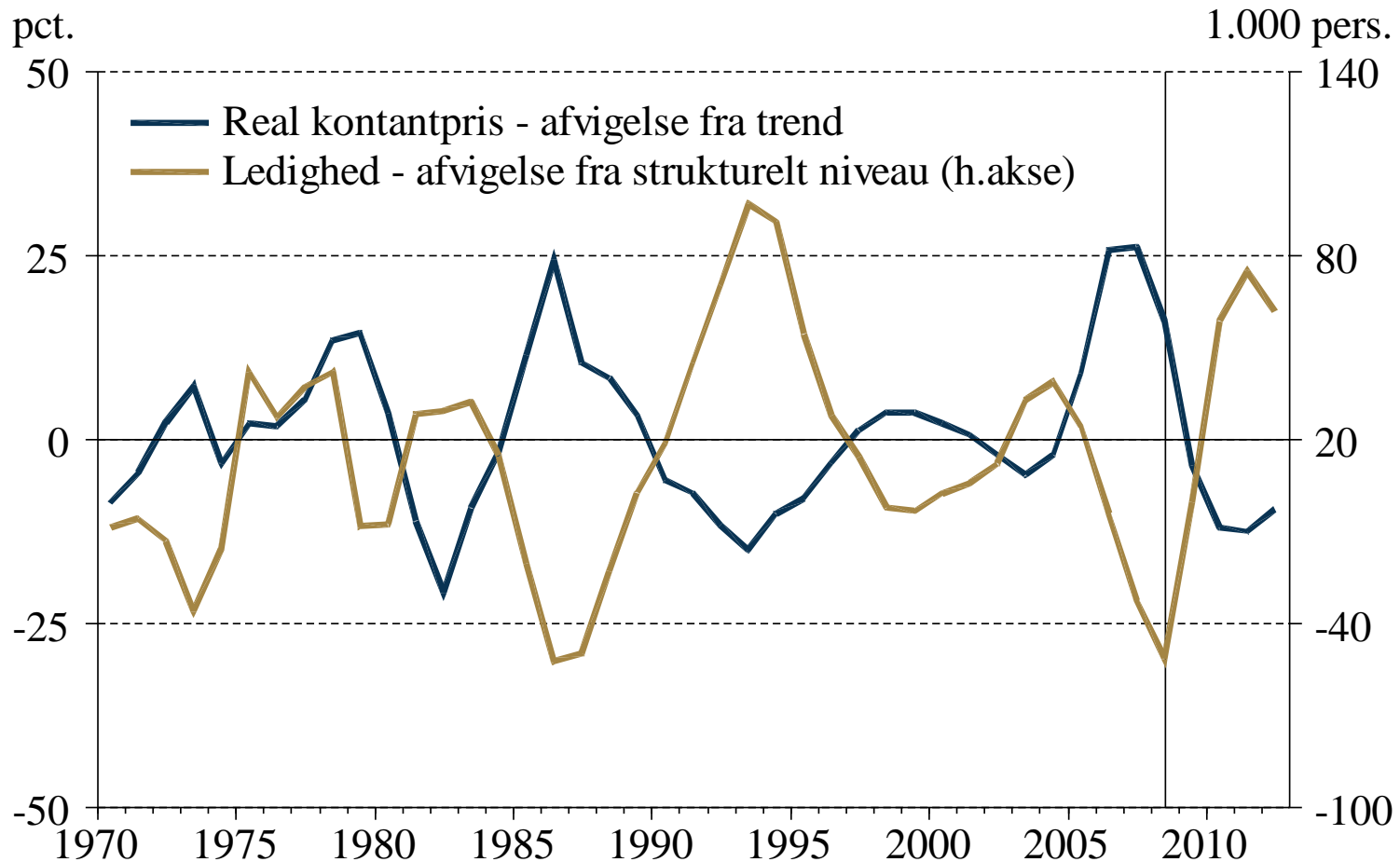
Forbrugskvote og ledighed svinger normalt i takt

Udsigt til stigende ledighed og fortsat fald i forbrugskvoten

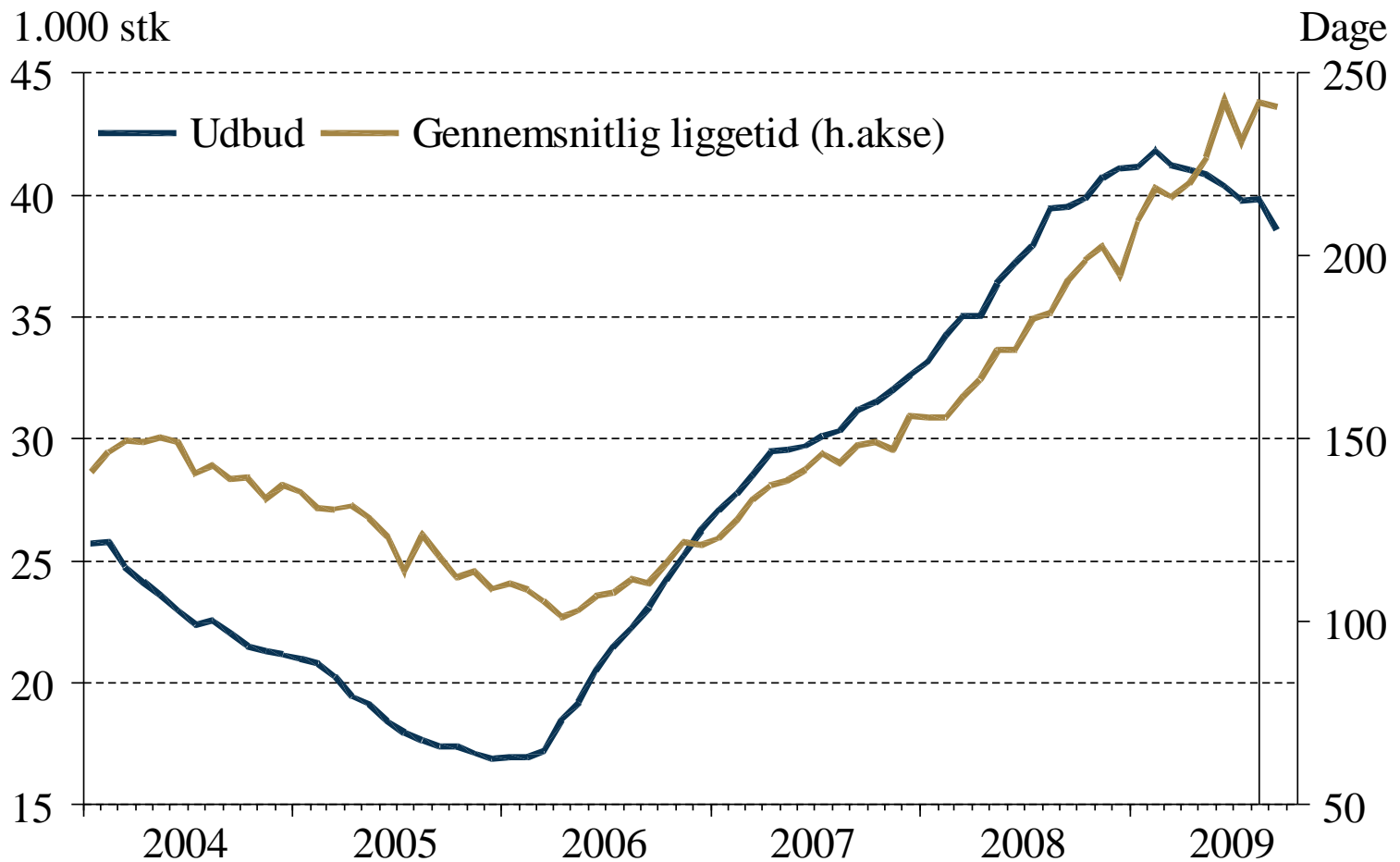

Boligpriser og ledighed svinger normalt i takt

Udsigt til stigende ledighed og fortsat fald i boligprisen

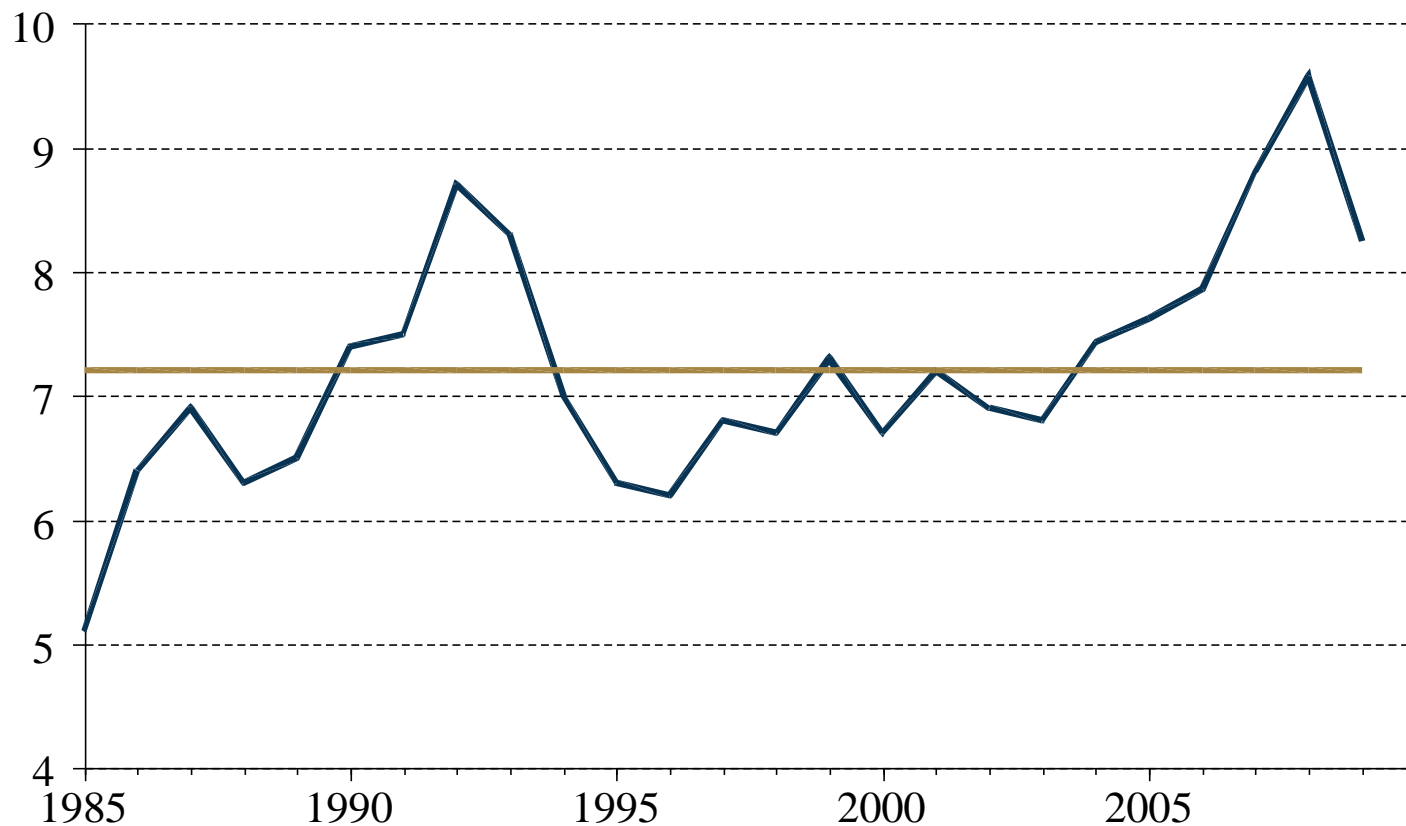

Fortsat stort boligudbud og lange liggetider for boliger til salg

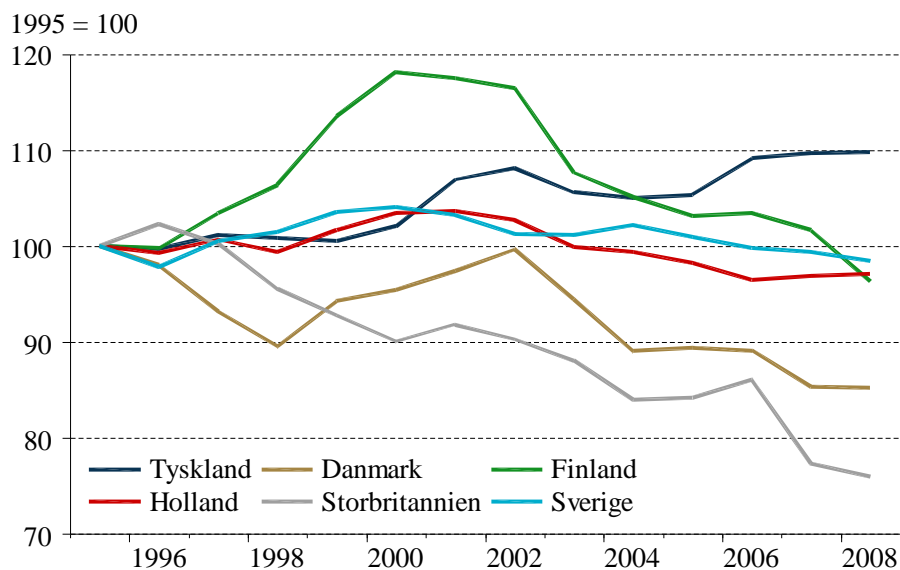
Danske banker er fortsat højt gearet.. og har derfor behov for konsolidering

Bankernes udlåns gearing (udlån i forhold til egenkapital)

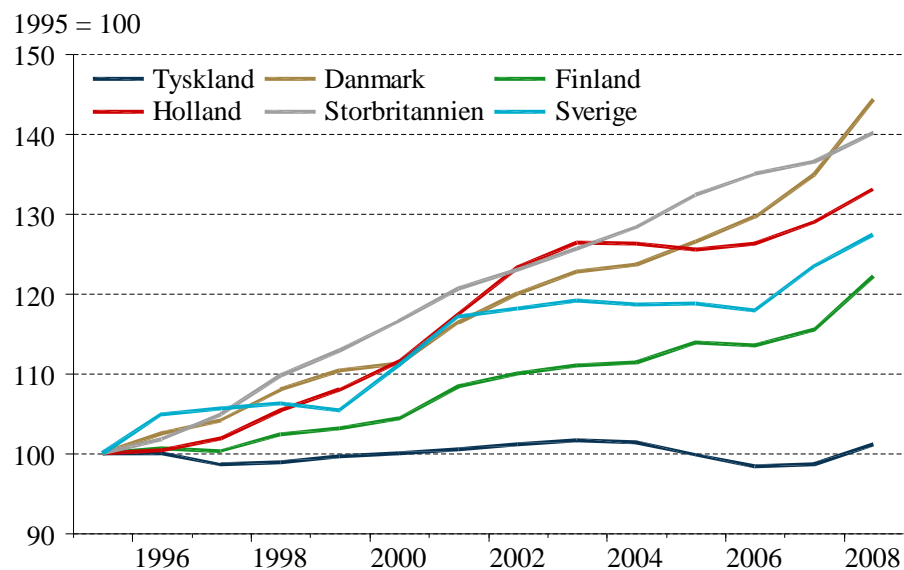

Danmark har mistet konkurrenceevne

Eksportpræstation i mængder

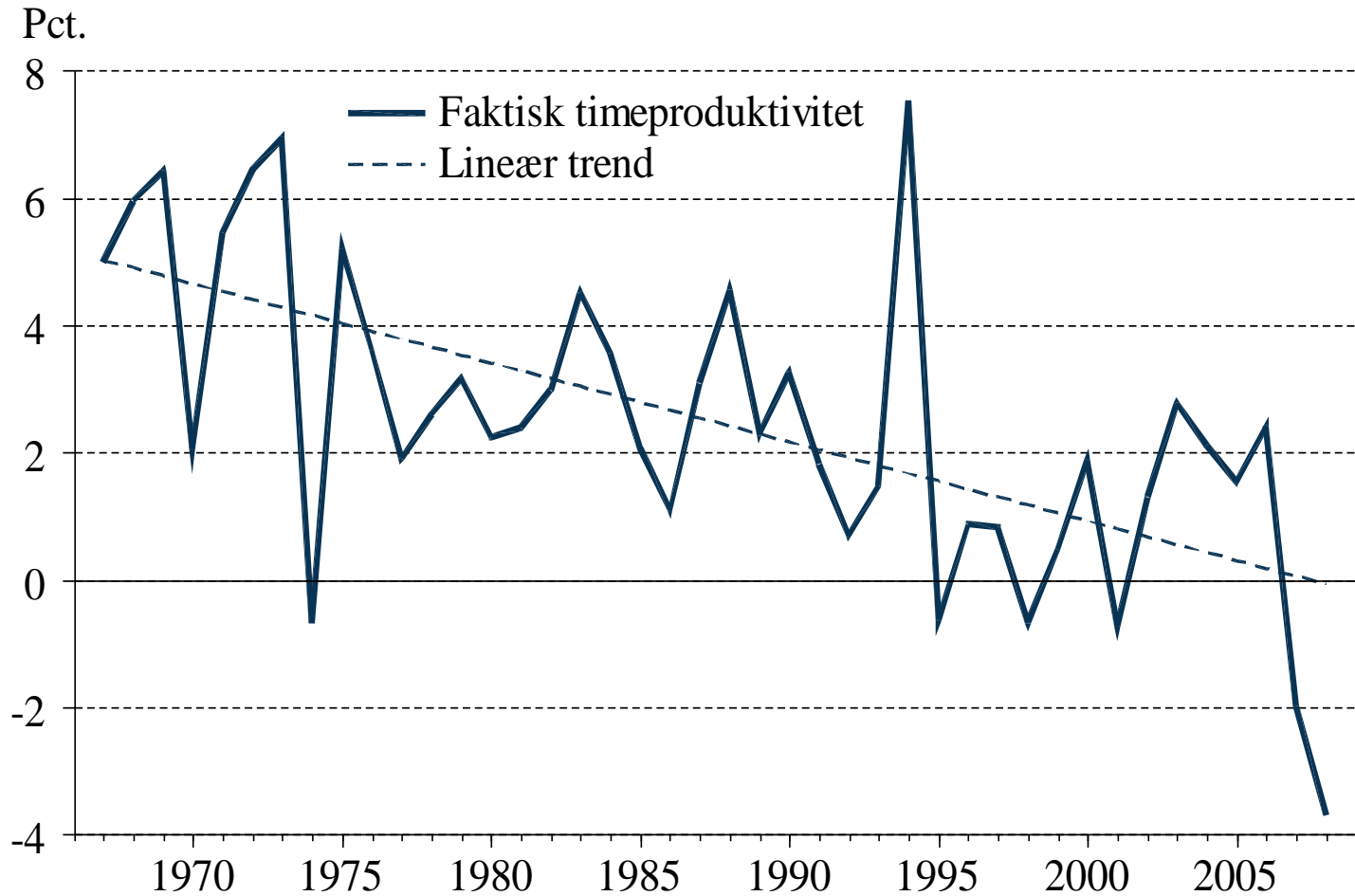

Enhedslønomsomkostninger

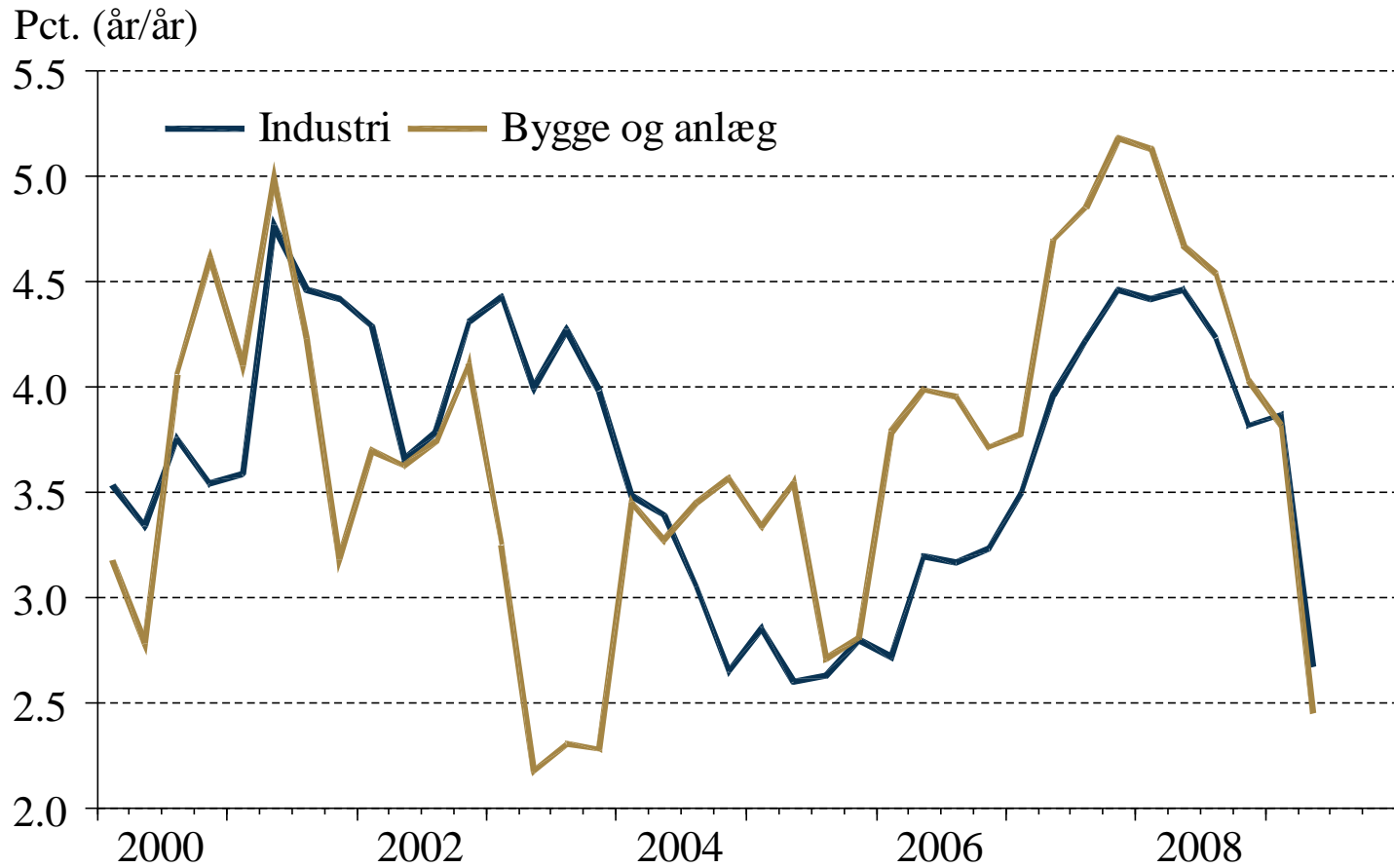
Sammenlignet med andre lande har Danmark tabt markedsandele og haft stor stigning i enhedslønomsomkostninger

Vækst i byerhvervenes timeproduktivitet

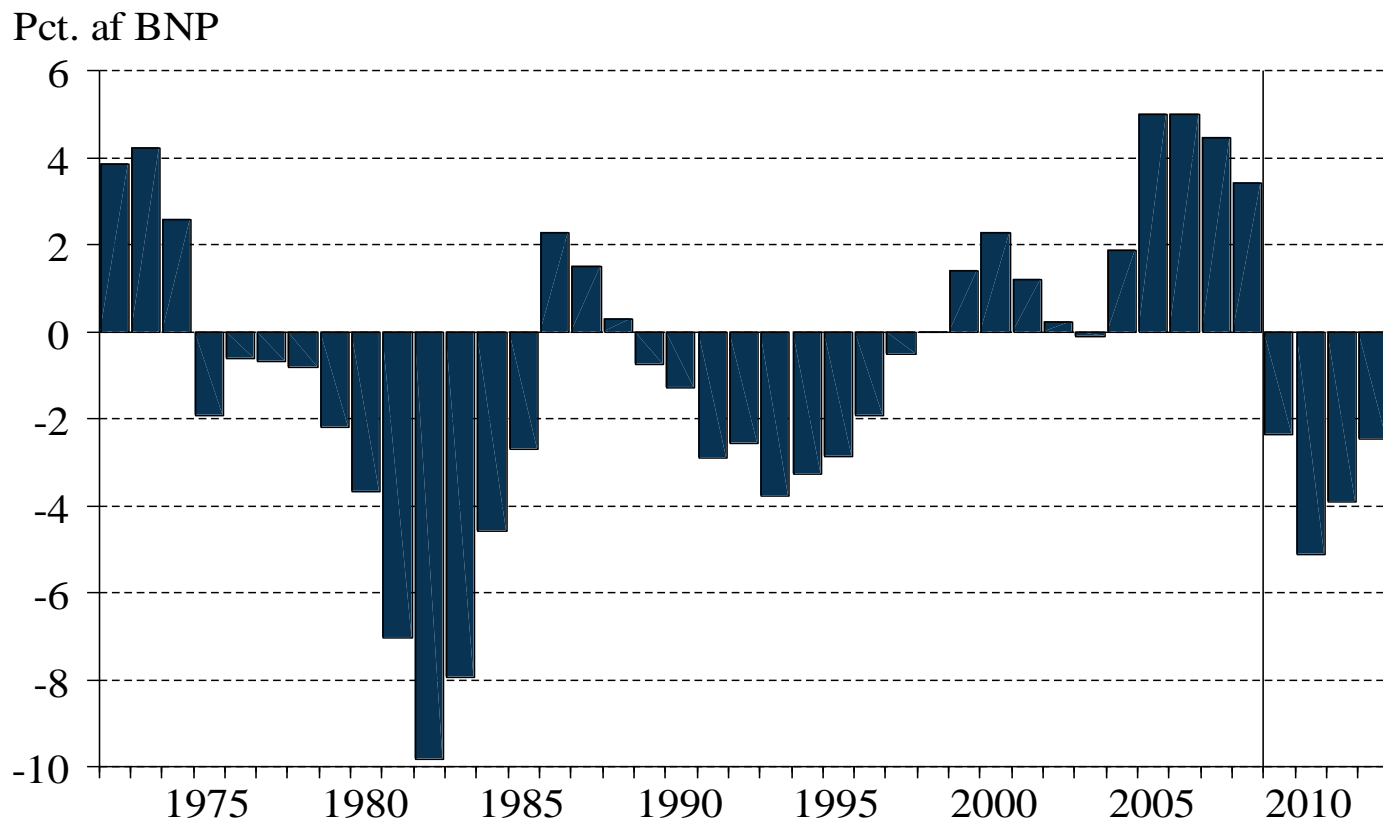

Lønstigninger

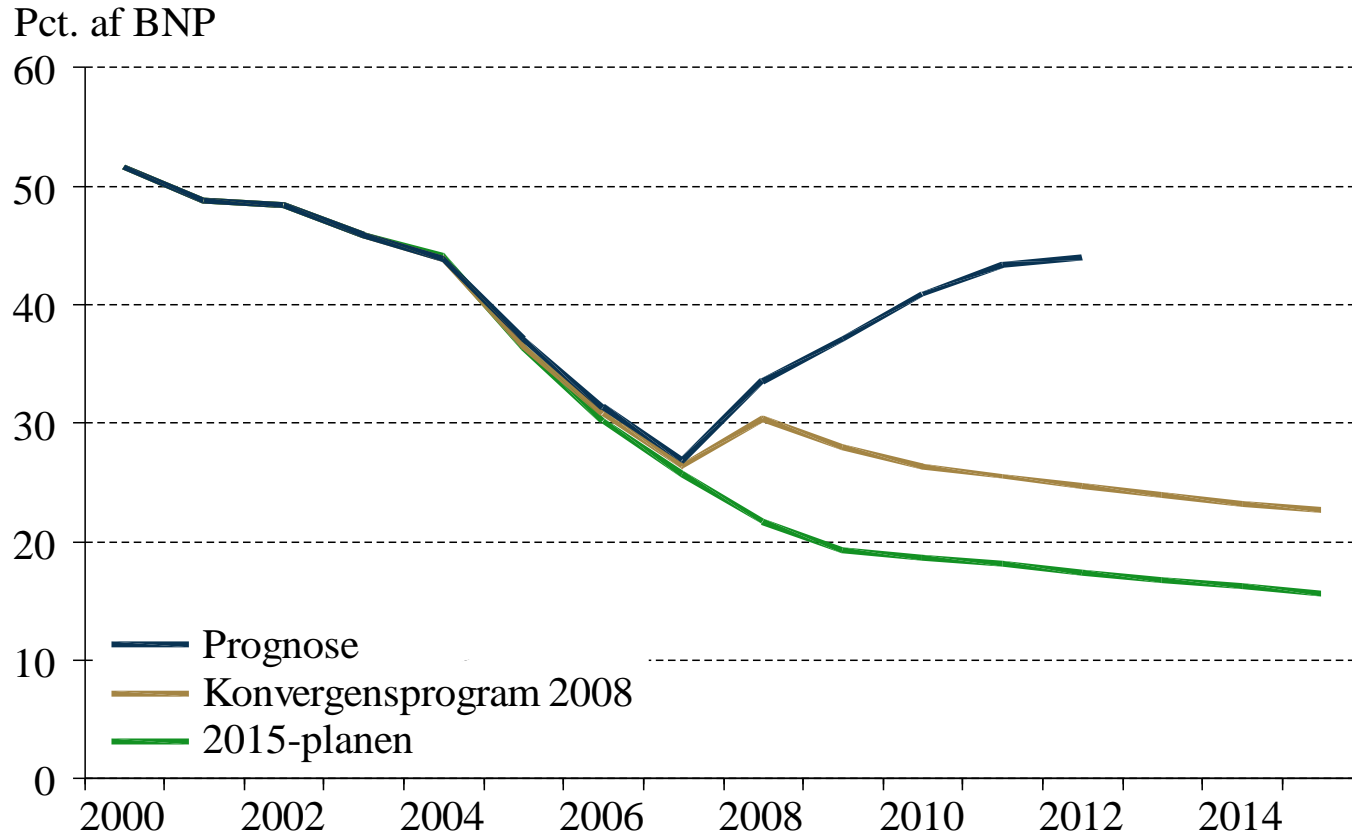
Tilbageslaget medfører kraftig forværring af de offentlige finanser..

Offentlig budgetsaldo i procent af BNP

..og 2015-planen ligger i ruiner..

Offentlig gæld i procent af BNP

Konvergensprogram 2008 er den seneste officielle version af 2015-planen. Kurven "Prognose" angiver forventningen i vismandsrapporten om Dansk Økonomi, Efterår 2009.